

Bankaların Kuruluşları ve Faaliyete Geçme Koşulları

Bankaların kuruluş, yönetim, çalışma esasları, devir, birleşme ve tasfiyeleriyle denetlemeleri Bankacılık Kanunu ile düzenlenmiştir. Bütün bankalar, bazı istisnalar dışında, Bankacılık Kanunu'nun hükümlerine tabidir. Bu Kanun'da açıklık olmayan durumlara genel hükümler uygulanacağı belirtilmiştir. Bankaların kuruluş koşulları ile birlikte kurucu ve ortaklarda aranan koşullar 2001 yılındaki yeniden yapılandırma programı ile yeni koşullara bağlanmış ve bu konuda karar verme yetkisi Bakanlar Kurulu'ndan alınarak özerk bir kurum olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun karar organı olan Kurul'a bırakılmıştır. Kanun Kurul'a bu konuda geniş ölçüde takdir yetkisi tanımaktadır. Bankaların devir ve tasfiyeleri ise bu Kurul'un kararı ile Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu'na devredilen bankaların Fon tarafından alınan kararlar doğrultusunda devir ve tasfiye edilmesini öngörmektedir.

Bankaların Kuruluş veya Türkiye'de Şube veya Temsilcilik Açma İzni

3182 sayılı Bankalar Kanunu bankaların kuruluşu için Hazine Müsteşarlığı'na başvurulmasının, Müsteşarlık'ın değerlendirmesinden sonra Hazinesinin bağlı olduğu Bakanın, Bakanlar Kurulu'na öneri götürmesini düzenlemekteydi. 4389 sayılı Kanun Türkiye'de bir bankanın kurulması için veya yabancı bankanın Türkiye'de şube açması için Bakanlar Kurulu'nun iznini aramış, ancak öncelikle Kurul'un en az beş üyesinin olumlu önerisiyle Bankalar Kurulu'na öneride bulunmasını düzenlemiştir.

4491 sayılı Kanun ile bu konuda değişiklik yapılmış, banka kurma izni yedi kişilik kurulun en az beş üyesinin olumlu oyuyla Kurula bırakılmıştır. Yabancı bankaların Türkiye'de açacakları ilk şube için de Kurul kararı aynı şartlarda gerekmektedir.

Halen yürürlükte olan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda da bir bankanın kuruluş izni için bu koşullar aranmaktadır. Yabancı bankaların ya da Türkiye'de kurulu bankaların ilk şube dışında açacakları yeni şubeler ise, Bankacılık Kanunu'nun 6 ve 9. maddesine göre kurulmaktadır. Buna göre, bankaların Kurul'ca belirlenecek esaslara ve bu Kanun üzerine yürürlüğe konulacak standart oranları gerçekleştirmek kaydıyla şube açmaları serbesttir. Kurul, gerektiğinde bankanın şube açmasını izne bağlı tutabilir.

Türkiye'de bir bankanın kurulmasına veya yurt dışında kurulmuş bir bankanın Türkiye'deki ilk şubesinin açılmasına, bu Kanun'da öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla kurulun (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu) en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınacak kararlar izin verilir. İzin için yapılacak başvurulara ve iznin verilmesine ilişkin usul ve esaslar Kurulca (BDDK) çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İzne ilişkin karar, başvurunun yapıldığı ya da başvuruda eksiklik bulunması halinde, istenilen bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren üç ay içinde ilgiliye bildirilir. Eksikliklerin altı ay içinde giderilmemesi halinde başvuru geçersiz hale gelir.

Türkiye'de münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunmak üzere banka kurulması veya yurt dışında kurulu bankalarca bu amaçla şube açılması, bunların faaliyet alanları ile finansal raporlama ve denetim usulleri ve faaliyetlerinin geçici veya sürekli olarak durdurulması hususları Kurul (BDDK) kararıyla belirlenir.

Yurt dışında kurulu bankalar, mevduat veya katılım fonu kabul etmemek ve Kurul'ca belirlenecek esaslara göre faaliyet göstermek kaydıyla, Kurul'un (BDDK) izni ile Türkiye'de temsilcilik açabilirler.

Bankaların Kuruluş Koşulları

Bankaların, eskiden de olduğu gibi, "anonim ortaklık" şeklinde kurulmaları gerekmektedir. Bankalar Kanunu'na göre, banka kurma izni yedi kişilik kurulun beş üyesinin olumlu oyu ile doğrudan Kurul tarafından verilir. Bankacılık Kanunu açısından, izin için yapılacak başvurular ile iznin verilmesine ilişkin esas ve usullerin belirlenmesi ise, Kurum'ca çıkarılan yönetmelikle sağlanmaktadır. Türkiye'de kurulacak bir bankanın mutlaka anonim ortaklık biçiminde olması gerekir. Bu bakımdan bankalar da, kuruluşlarında, esas sözleşme değişikliklerinde, sermaye artırımlarında önce Türk Ticaret Kanunu'nun anonim ortaklıklar hakkındaki düzenlemelerine; yani Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine tabidirler.

Kurum Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın izni olmadan bir bankanın kurulmasına izin veremeyecektir. Bunun yanı sıra Sermaye Piyasası Kanunu'na göre, eğer halka açık bir ortaklık olarak kuruluyorsa bankaların da Sermaye Piyasası Kurulu'ndan da izin almaları gerekecektir. Elbette bankaların da anonim ortaklık olarak tüzel kişilik kazanmaları ise ticaret siciline tescil gerekir. Türk Ticaret Kanunu'na göre; ana sözleşmeyi düzenleyen, imza eden ve sermaye olarak ana sözleşmede belirli parayı yahut paradan başka bir şeyi koymayı taahhüt eden pay sahipleri kurucu sayılır. **Bankacılık Kanununun 8. maddesine** göre de banka kurucularının müflis olmaması veya konkordato ilan etmiş olmaması gerekir. Ayrıca, kurucuların taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis yahut basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal veya istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, kara para aklama veya devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığına teşebbüs ya da iştirak suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunmaması gerekmektedir. Kanun, kurucuların tasfiyeye tabi tutulan bankerlerin, bankaların, sigorta şirketlerinin ve para ve sigorta fonuna devredilen bankalarda doğrudan veya dolaylı olarak %10 ve daha fazla oranda hissedar olanların kurucu olamayacaklarını belirtmiştir. Bunun yanı sıra kurucuların denetlemeler sonucunda mali bünyesinin ciddi şekilde zayıfladığı tespit olunan bir bankanın da doğrudan veya dolaylı olarak % 10 ya da daha fazla oranda hisseye sahip olanların ya da bu oranın altında olsa bile bankanın yönetim ve denetim kurullarına üye seçme imtiyazı veren hisseye sahip olanların kurucu olamayacaklarını belirtmiştir.

Bankacılık Kanunu, bu objektif şartların yanı sıra, ayrıca bankanın kurucu ve ortağı olabilmek bakımından, kurumun, bu kimselerin mali güç ve itibarlarının takdir edebileceğini de öngörmüştür. Bankalar Kanunu'nda banka esas sözleşmeleriyle ilgili olarak yer alan hükme göre de, esas sözleşmelerin bu Kanun hükümlerine uygun olması lazımdır. Bu sebeple; mesela sermayenin nakdî olarak ödenmesi ve ana sözleşmede gösterilmesi gerekir.

Sonuç olarak, Türkiye'de kurulacak bir bankanın;

- Anonim şirket şeklinde kurulması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması,
- Kurucularının Kanun'da belirtilen şartlara haiz olması,
- Yönetim kurulu üyelerinin Kanun'un kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki tecrübeyi haiz olması,
- Öngörülen faaliyet konularının planlanan mali, yönetim ve organizasyon yapısı ile uyumlu olması,
- Nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş sermayesinin en az otuz milyon Türk Lirası olması,
- Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,

- Kurumun etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısı ve organizasyon şemasına sahip olması,
- Konsolide denetimini engelleyici nitelikte herhangi bir hususun bulunmaması,
- Öngörülen faaliyet konularına ait iş planlarını, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarını sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi de dahil olmak üzere ibraz etmesi, şarttır. Kalkınma ve yatırım bankaları için ödenmiş sermaye, birinci fıkranın (b) bendinde belirtilen tutarın üçte ikisinden az olamaz.

Kurucularda Aranılan Koşullar (5411 s. Kanun m.8)

Bankaların kurucu ortaklarının;

- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre müflis olmaması, konkordato ilan etmiş olmaması, uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusunun tasdik edilmiş olmaması ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması, Bu Kanun'un 71'inci maddesi uygulanan bankalarda veya bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Fon'a devredilmiş olan bankalarda nitelikli paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması,
- Tasfiyeye tabi tutulan bankerler ile irade tasfiye haricinde tasfiyeye tabi tutulan finansal kuruluşlarda, faaliyet izni kaldırılan kalkınma ve yatırım bankalarında, ortaklarının temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fon'a intikal eden veya bankacılık yapma ve mevduat ve katılım fonu kabul etme izin ve yetkileri kaldırılan kredi kuruluşlarında, Fon'a intikalinden ya da bankacılık yapma ve mevduat ve katılım fonu kabul etme izin ve yetkileri kaldırılmadan önce nitelikli paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması,
- Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca üç yıldan fazla hapis cezasıyla cezalandırılmamış olması veya mülga 3182 sayılı Bankacılık Kanunu'nun, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankacılık Kanunu'nun, bu Kanunun ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun ve ödünç para verme işleri hakkında mevzuatın hapis cezası gerektiren hükümlerine muhalefet yahut mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunlar uyarınca basit veya nitelikli zimmet, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, kara para aklama veya devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlar ile devlet sırlarını açığa vurma, devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar, devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlar, vergi kaçakçılığı suçlarından veya bu suçlara iştirakten hükümlü bulunmaması,
- Gerekli mali güç ve itibara sahip bulunması,
- İşin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması,
- Tüzel kişi olması halinde, risk grubu ile birlikte ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması şarttır.

Bankaların tüzel kişi kurucu ortaklarının doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli paya sahip gerçek kişi ortaklarının bu maddenin birinci fıkrasının ilgili tüm bentlerinde yer alan koşulları taşıması gerekir.

Sermaye ve Hisse Senetleri

Bankaların faaliyetlerini düzenli bir şekilde yürütebilmeleri için bir asgari ödenmiş sermayeye sahip olmaları gerekir. Buna göre bankanın ödenmiş sermayesinin nakit ve her türlü

muvazaadan ari olarak 30 milyon liradan (m.7/1-f bendi gereği) az olmaması gerekir. Banka sermayesinin her türlü muvazaadan ari olması gerekir. Çünkü, muvazaadan ari olma Borçlar Kanunu'nun genel kurallardır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu bu konuyu değerlendirecek ve sermayenin muvazaalı işlemler sebebiyle batıl ve geçersiz olmasını engelleyecektir. Bunun yanı sıra Kurul Bankacılık Kanunu'na göre, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün açıkladığı toplam eşya fiyat endeksinin iki katını geçmemek üzere kurulacak bir bankanın sermayesini arttırmaya yetkilidir.

Bankalarda hisse senetleri diğer anonim ortaklıklara nazaran özellik gösterir. Bu özellikleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

- **Anonim ortaklıklarda hisse senetlerinin hamiline çıkarılması mümkün iken, bankalarda hisse senetlerinin tamamının nama (ada) yazılı olması gerekir. Bu şart özel kanunla veya özel kanuna dayanılarak anonim şirket şeklinde kurulan bankalar hakkında da uygulanır.**

- **Hisse senetleri nakit karşılığı çıkarılır. Bu sebeple bankalarda diğer anonim ortaklıklardan farklı olarak, aynı sermaye konulması mümkün değildir.**

- **Banka hisse senetlerinin itibari değerlerinin alt sınır bulunmamaktadır. 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nda yer alan hisse senetlerinin itibari değerlerinin bir milyar lirayı geçemeyeceğine dair hüküm yeni Kanun'da bulunmamaktadır.**

- **Banka senetlerinin menkul kıymetler borsasına kote edilme zorunluluğu, 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun şartları arasında iken, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nu bu zorunluluğu kaldırmıştır. Bunun sonucu ise, bankaların halka açılmak istemedikleri takdirde hisse senetlerini kote edilmeleri için borsaya başvurma zorunluluklarının da bulunmamasıdır.**

Ortaklarda Aranılan Koşullar

Bankacılık Kanunu banka ortağı olabilmeyi de belli koşullara bağlamıştır. Kanun'a göre:

- **Ortak Sayısı: Anonim ortaklıklarının beş kişiyle kurulması bulunmaktadır. Bankalar Kanunu'nda ortak sayısı konusunda açık bir hüküm bulunmamakla beraber, 18 maddesine göre "ortak sayısının beşten aşağı düşmesine yol açan işlemler ile izin alınmadan yapılan pay devirleri pay defterine kaydolunmaz". Bunun anlamı şudur; Bankacılık Kurulu'ndan izin alınmadan ve ortak sayısının beşin altına düşmesine yol açan işlemler şirket pay defterine kaydolmayacaklarından bu devir şirkete karşı ifade etmez.**

- **Ortaklarla İlgili Özel Şartlar: Bu Kanun ile banka ortakların kurucularda aranılan mali güç ve itibara sahip olma şartı koşulmuştur. Böylece Kurul'a kurucularda olduğu gibi, ortaklarda da banka kurucusu veya ortağı olabilmek konusunda yeterli mali güç ve itibara sahip olmak şartı getirilmiştir (m.8/1-e bendi). Kurul bu konuda geniş bir takdir hakkına sahiptir. Böyle bir idari karar ise, idari yargının denetimine tâbidir.**

Yine Kanun'un 18 maddesine göre, bir kişinin doğrudan veya dolaylı olarak banka sermayesinin %10 ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait payların banka sermayesinin %20, %33 veya %50'sini aşması sonucunu veren pay edinimleri veya bir ortağa ait payların bu oranların altına düşmesine yol açan pay devirleri Kurul'un iznine bağlıdır.

Bankacılık Kanunu büyük miktarda hisse satın alınmasını da, bir anda büyük miktarda hisseyi elden çıkarmayı da Kurul'un iznine bağlamış ve banka hisse senetleriyle spekülasyon kazançları engellemek istemiştir. Banka hisse senetlerinin tamamının ada yazılı olması bu takibi kolaylaştırmaktır.

Bankacılık Kanunu'nun 18. maddesine göre ise, banka sermayesinin doğrudan veya dolaylı olarak %10 ve daha fazlasına sahip olanların veya bu oranın altında olsa bile yönetim ve denetim kuruluna üye belirleme imtiyazı veren hisse senetlerine sahip bulunan ortakların kurucularda aranan nitelikleri taşımaları gerekir. Böylece Kanun bankalarda imtiyazlı hisseyi kabul etmiştir.

Bu nitelikleri kaybeden ortaklar ile Kurul'un iznini almadan pay edinen ortaklar temettü dışında ortaklık haklarından (Genel kurula katılma ve oy kullanma gibi) yararlanamazlar. Bu durumda temettü dışındaki ortaklık hakları Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na kullanılır.

Kanun'da kurucular, hisse senetleri ve ortaklar açısından konulmuş hükümlerin amacı kurucuların ve ortakların güvenilir kişiler olmasını sağlamak, sermayenin nakit dışındaki değerlere yatırılarak likiditesini kaybetmesine engel olmak, bankaların sermayesini mümkün olduğu kadar çok sayıda küçük tasarruf sahibinin katılmasına imkan vermek, özellikle Kanun'un kredilerle ilgili hükümlerinin uygulanması açısından banka ortaklarının bilinmesini temin etmektir.

Merkezi Yurtdışında Bulunan Bankaların Türkiye'de Şube Açma Koşulları

Yabancı bankaların Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunması mümkündür. Yabancı banka şubeleri de diğer Türk bankaları gibi Türkiye'deki bankalara ilişkin mevzuat hükümlerine tabi olacaklardır. Ancak Kanun bu şubeleri de Kanun'un uygulanması kapsamı içerisine almıştır.

Kurul'ca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde gerekli izni alarak Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyet gösterecek yurt dışında kurulu bir bankanın;

- Merkezinin bulunduğu ülkede esas faaliyetlerinde yasaklamanın bulunmamış olması ve merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili denetim mercii'nin Türkiye'de faaliyet göstermesine ilişkin olumsuz görüşünün bulunmaması gerekir. Türkiye'de şube açmak isteyen yabancı bankaların kurulduğu ülkede ya da şube açtığı diğer bir ülkede mevduat kabul veya bankacılık işlemleri yapmasının yasaklanmaması gerekir. Maddede yasaklama ve kısıtlama nedeni açıklanmadığından her türlü yasaklama ve kısıtlama, hükmün içerisine girmektedir.
- Ödenmiş sermayesinin Türkiye'ye tahsis edilen kısmının 30 milyon TL'den az olmaması (Yabancı bankanın döviz olarak getirilecek bu sermayeyi TL'sine dönüştürmek zorunda olup olmadığı konusunda Bankalar Kanunu'nda bir açıklık bulunmamaktadır.),
- Müdürler kurulu üyelerinin, kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen şartları ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki tecrübeyi haiz olmaları,
- İzin kapsamındaki faaliyet konularına ait iş planlarını, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını ibraz etmesi,
- Dahil olduğu grubun ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması şarttır.

Merkezinin bulunduğu ülkedeki yerel düzenlemelere aykırılıkları nedeniyle faaliyeti yasaklanan konularda faaliyet izni verilmez.

Faaliyet İzni

Kuruluş izni alan bankaların ticaret siciline tescil ve ilan edilmeleri, sermayenin nakit olarak ödenmiş olması ve bankaların %5'i faaliyete başlamadan önce ve kalan %5'i de faaliyete geçiş tarihinden itibaren bir yıl içinde olmak üzere kurulcular tarafından Fon'a ve nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş olan asgari sermayenin (30 milyon TL) %10'u tutarını sisteme giriş payı olarak yatırılması ve bankanın bankacılık işlemlerini gerçekleştirebilecek ölçüde yönetim, personel ve teknik donanıma sahip olması gerekir.

Kuruluş izni veya Türkiye'de şube açma izni almış olan bir bankanın mevduat kabulü veya bankacılık işlemleri yapmak üzere ayrıca izin alması şarttır. Bu izin, bir beyanname ile yapılacak başvuru üzerine Kurul'ca verilir. Yeni Kanun'la da kurulan bir bankanın mevduat toplaması ve bankacılık işlemi yapabilmesi için Kurul'un yeniden izni şarttır. Kurum, mevduat kabulü veya bankacılık işlemleri yapmak üzere başvuruda bulunan bankaya bu izni verdiği takdirde, verilen izinler Resmi Gazete'de yayımlanır. Yapılan inceleme sonunda durumları uygun bulunmayan bankalara, gerekli düzeltmeleri yapmaları ve eksiklikleri tamamlamaları için uygun bir süre verilir. Verilen süre içerisinde gerekli düzenlemeleri yapmayanların kuruluş izni geçersiz sayılır. Böylece, yeni Kanun'la da kurulan bir bankanın, mevduat toplanması ve bankacılık işlemleri yapabilmesi için Kurul'dan yeniden izin alınması şartı aranmıştır. Faaliyete geçen bir bankanın daha sonra bankacılık işlemleri yapmasında veya mevduat kabul etmesinde sakınca görülmesi halinde Kurul, en az beş üyenin aynı yöndeki oyuyla bankanın yönetim ve denetimini Fon'a devretmeye veya bankacılık işlemleri yapma ve/veya mevduat kabul etme izni kaldırmaya yetkilidir.

Mevduat Kabulü Tekeli

Mevduat kabulü ve bankacılık işlemleri yapmak için izin almayan veya kendi özel kanunlarına göre yetkili olmayan hiçbir gerçek veya tüzel kişi meslek edinmek suretiyle mevduat kabul edemez ve bankacılık işlemleri yapamaz. Ayrıca, bu durumdaki kişiler, ticaret unvanları ve her türlü belgeleri ile ilan ve reklamlarında banka kelimesi ya da mevduat kabul ettikleri veya bankacılık işlemleriyle uğraştıkları izlenimini yaratacak hiçbir kelime veya tabiri kullanamazlar. Bu yasakların uygulanmasında yazılı veya sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığında, istendiğinde veya belli bir vadede aynı veya misli olarak iade edilmek üzere para alınması mevduat kabulü sayılır. Kabul edilen para karşılığında mevduat hesap cüzdanı yerine adi veya ticari senetler yahut makbuz verilmesi durumu değiştirmez. Ancak resmi ve özel kuruluşlar ile ortaklıklarda, yalnız kendi çalışanlarına ait olmak üzere sağlık ve sosyal yardım, ihtiyat ve tasarruf sağlama amaçlarıyla kurulan sandıkların münhasıran kendi üyelerinden topladıkları paralar, Bankalar Kanunu'na göre, mevduat sayılmaz. Bu sebeple söz konusu sandıklar için izne gerek yoktur. Fakat bu sandıklar nakit mevcutlarını bir bankaya yatırırlar.

Bankacılık Kanunu'nun ilgili maddesi çerçevesinde kuruluş ya da Türkiye'de şube açma izni alan bankaların, Kuruldan (BDDK) ayrıca faaliyet izni alması şartı aranmaktadır. Bir beyanname ile yapılacak başvuru üzerine verilecek izin, Kurul (BDDK) tarafından aksi kararlaştırılmış olmadıkça, Yasanın 4.maddesinde belirtilen bütün faaliyetleri aynı maddenin son fıkrasındaki sınırlamalar çerçevesinde kapsar. Verilen faaliyet izinleri Resmi Gazetede yayımlanır. Kararın, ilk izin başvurusunun yapıldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde verilmesi gerekir. Kurum, bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelerdeki şartları taşımayanlara gerekli

düzeltilmeleri yapmaları ve eksiklikleri tamamlamaları için altı ayı geçmemek üzere süre verir. Bu süre içinde yeniden başvurular hakkında yapılan inceleme sonucunda durumları uygun bulunmayanlara verilmiş olan kuruluş izni geçersiz olur ve sonuç yazılı olarak bildirilir. Kuruluş izni almış olan bankaların faaliyete geçebilmesi için;

- Sermayesinin nakit olarak ödenmiş ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek düzeyde olması,
- Kurucuları tarafından ilgili maddede belirtilen asgari sermayenin (30 milyon TL) yüzde onu tutarındaki sisteme giriş payının en az dörtte birinin Fon hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi,
- Faaliyetlerinin kurumsal yönetim hükümlerine uygunluğunu sağlaması ve yeterli personel ve teknik donanıma sahip olması,
- Yöneticilerinin, kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri haiz olması,
- Kurulca (BDDK) faaliyet konularını yürütebilecek yeterliliğe sahip bulunduğu kanaatine varılması gerekir.

Sisteme giriş payının ödenmeyen kısmının, faaliyete geçiş tarihinden itibaren Kurulca belirlenecek ödeme planı çerçevesinde Fon hesabına yatırılacağına ilişkin taahhütnamenin Kuruma ibrazı zorunludur. Sisteme giriş payı bir defaya mahsus olmak üzere alınır. Banka hissedarları sisteme giriş payının ödenmesinden müteselsilen sorumludurlar.

Bankaların Kuruluş İzninin İptali

Kuruluş izni almış bir bankanın bu izni aşağıdaki durumlardan herhangi birinin gerçekleşmiş olması durumunda yine Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından iptal edilebilir. Ayrıca, kuruluş veya Türkiye'de şube açma izni alan bankaların izin tarihinden itibaren bir yıl içerisinde faaliyete geçmeleri gerekir. Aksi halde izin tarihinden itibaren faaliyete geçilmemesi halinde izin geçersiz hale gelecektir.

- İzin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olması,
- Kuruluş izninin verildiği tarihten itibaren dokuz ay içerisinde faaliyet izni için başvurulmaması,
- Kuruluş izninden vazgeçildiğinin beyan edilmesi,
- İzin verilmesinde aranan şartların, faaliyete geçilinceye kadar kaybedilmesi,
- Faaliyet izni alınmamış olması,
- İradi olarak 5387 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde belirtilen faaliyetlerin tümünden vazgeçilmesi ve iradi tasfiyenin tamamlanması,
- Devrolunan bankanın birleşme veya bölünme işlemlerinin tamamlanması,
- 8. 5387 sayılı Kanununun 106'ncı maddesi kapsamında tasfiye veya iflas takibatının tamamlanması durumlarından herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda, Kurul'un (BDDK) en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararla iptal edilir.

Bankaların Faaliyet İzninin İptali veya Sınırlandırılması

Bir bankanın, faaliyet izninin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olması veya faaliyet izninin alınmasından itibaren altı ay içinde faaliyete geçilmemesi ya da bir yıl içinde kesintisiz altı ay süre ile faaliyette bulunulmamış olması durumunda faaliyet izni iptal edilir. Faaliyet izninin alındığı tarihten itibaren bir ay içerisinde ilgili kuruluş birliğine üye olunmaması veya sisteme giriş payının kalan taksitlerinin Fon hesabına

yatırılmamış olması ve bu yükümlülüklerin Kurum tarafından yapılan uyarıya rağmen yerine getirilmemesi durumunda, bu Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının mevduat kabulü ve katılım fonu kabulü bentleri dışında kalan faaliyet konuları Kurulca tek tek sınırlanabilir.

Bu kararlar ilgililere yazılı olarak bildirilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır. Türkiye'de şubesi bulunan yurt dışında kurulu bankaların, kurulu buldukları ülkede herhangi bir nedenle faaliyet izninin kaldırılması, faaliyetlerinin durdurulması, iflas veya tasfiyelerine karar verilmesi veya konkordato ilan etmeleri halinde, bunların Türkiye'deki şubelerinin faaliyet izinleri Kurul tarafından kaldırılır.

Bu Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının mevduat kabulü ya da katılım fonu kabulü bentleri kapsamında bir kredi kuruluşuna verilen yetkinin Kurul tarafından kaldırılması, faaliyet izninin kaldırılması hükmündedir.

Yurt İçinde Şube Açma ve Yurtdışı Faaliyetler

Kurul'ca belirlenecek esaslara ve bu Kanun'da yer alan kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere uyulmuş olması ve Kurum'a bildirilmesi şartıyla bankalarca yurt içinde şube açılması serbesttir.

Türkiye'de kurulan bankaların, kıyı bankacılığı bölgeleri de dahil olmak üzere yurt dışında şube veya temsilcilik açmaları, ortaklık kurmaları veya kurulmuş ortaklıklara katılmaları, bu Kanun'da yer alan kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere ve Kurul'ca belirlenecek esaslara uyulması kaydıyla Kurul'un iznine tabidir.

Bankaların Pay Edinim, Devir, Birleşme ve Tasfiyesi

Devir ve Birleşme

Türkiye'de faaliyette bulunan bankalardan birinin, diğer bir veya birkaç banka veya finansal kuruluş ile birleşmesi veya bütün aktif ve pasifi ile diğer hak ve yükümlülüklerini Türkiye'de faaliyette bulunan diğer bir bankaya devretmesi, bütün aktif ve pasifleri ile diğer hak ve yükümlülüklerini devir alması veya bölünmesi ya da hisse değişimi Kurul'un iznine bağlıdır. İzin tarihinden itibaren üç ay içinde ilgili bankaların etkili organlarınca karar alınarak gerekli işlemlere geçilmediği takdirde, verilen izin geçersiz olur. Bankaların devir, birleşme ve tasfiyeleri Bankacılık Kanunu'nda özel bir şekilde düzenlenmiştir. Devir veya birleşme mali bünyesi güçlendirilmeyen bankalar için zorunlu iken, ihtiyari biçimde de devir veya birleşme olabilir. Bankaların denetlemeler sonucunda alınacak tedbirleri düzenleyen Bankacılık Kanunu'nun ilgili 67 vd. maddelerine göre, bir bankanın gelir gider dengesinin bozulduğu ve bu durum süreklilik kazandığı takdirde Kurum, uygun bir süre vererek bankadan durumun düzeltilmesi ve sermayenin de artırılması da dahil olmak üzere, tedbirlerin alınmasını bankadan isteyebilir. Kurul, artırılan sermayenin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından taahhüt edilerek ödenmesini talep edebileceği gibi, isteklisi bulunduğu takdirde bankanın gerektiğinde mali destek sağlamak suretiyle bir başka banka ile birleştirilmesi veya bu bankaya devredilmesine de karar verebilir.

Bankacılık Kanununun 19. maddesi ise zorunlu olmayan, ihtiyari devir ve birleşmeyi düzenlemiştir. Buna göre, idaresi tasarruf mevduatı sigorta fonunda olmayan, Türkiye'de faaliyette bulunan bankalardan birinin diğer bir veya birkaç banka ile birleşmesi veya bütün borç, alacak ve mevduatını Türkiye'de faaliyette bulunan diğer bir bankaya devretmesi, Kurul'un iznine bağlıdır. Kurul'un bu izni vermesinden

itibaren, 3 ay içerisinde ilgili bankaların yetkili organlarınca karar alınarak devir ve birleşme işlemlerine geçilmediği takdirde, verilen izin geçersiz olur. Bankaların 19. madde hükmüne göre, devir ve birleşmelerinde Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanmaz. Birleşme ve devir işleminin kesinleşmesinden itibaren devredilen bankanın bütün hak ve borçları ile mevduatı devralan bankaya geçer, devredilen bankanın tüzel kişiliği kalkar ve kaydı ticaret sicilinden silinir.

Pay Edinim Devirleri

Bir kişinin, bir bankada doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayenin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait doğrudan veya dolaylı payların sermayenin %10, %20, %33 veya %50'sini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların, bu oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri Kurul'un iznine tabidir. Yönetim kuruluna veya denetim komitesine üye belirleme imtiyazı veren payların tesisi, devri veya yeni imtiyazlı pay ihracı yukarıdaki oransal sınırlara bakılmaksızın Kurul'un iznine tabidir.

Bu izinlerin verilmesinde, bankanın devralınan hisselerinin nominal değerinin %1'i oranında devir payının devralan tarafından Fon'a yatırılması zorunludur. Ortak sayısının beşten aşağı düşmesine yol açan işlemler ile izin alınmadan yapılan pay devirleri pay defterine kaydolunmaz. Bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüzdür. O hakkı edinilmesi ve hisseler üzerinde intifa hakkı tesisinde de bu hüküm uygulanır.

Nitelikli paya sahip olan ortakların kurucularda aranan nitelikleri taşıması şarttır. Kurucularda aranan nitelikleri kaybeden nitelikli paya sahip ortaklar temettü dışındaki ortaklık haklarından yararlanamaz. Bu halde, diğer ortaklık hakları Kurum'un bildirimine üzerine Fon tarafından kullanılır. Bu ortaklar sermayedeki doğrudan ve dolaylı payları yüzde onun altına düşene kadar rüçhan haklarını kullanamazlar. Bir bankanın sermayesinin yüzde on veya daha fazlasına sahip olan tüzel kişilerin paylarının doğrudan veya dolaylı olarak birinci fıkrada belirtilen oranlar veya esaslar dahilinde el değiştirmesi, devralacak ortağın kurucularda aranan nitelikleri taşıması şartıyla Kurul'un iznine tabidir.

Kurul'un izni olmadan payların devredilmesi halinde, bu paylara ait temettü hariç ortaklık hakları Fon tarafından kullanılır. Hisseleri borsada işlem gören bankaların hisselerinin borsadan alınması ve bir bankanın hisselerinin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre icra dairesinden satın alınması durumunda gerçekleştirilecek işlemlere ve bu maddenin uygulanmasına dair usul ve esaslar Kurul'ca belirlenir.

İradi Tasfiye

Bankaların faaliyetlerine son vermeleri ve tasfiyeleri Kurul'un iznine ve Kurum'un denetimine tabidir. Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar faaliyetlerine son vermek ve bunları tasfiye etmek istedikleri takdirde, durumu Türkiye çapında basımı ve dağıtımını yapılan en az iki gazete ile ilan etmek zorundadır. Mevduat sahipleri veya katılım fonu sahipleri ile alacaklılarına veya bu durumda sayılabilecek kişi ve kurumlara tebliğ ederek ellerinde bulunan aynı ve nakdi her türlü mevduat veya katılım fonu ile emanet ve cari hesap bakiyelerini ve sair borçlarını, vadeli olsalar bile vadelerini beklemeksizin iki ay içinde iadeye mecburdur. Bu süre içerisinde sahibi başvurmayan aynı ve nakdi her türlü mevduat, katılım fonu, emanet ve alacakları Kurum'a tevdi etmeye mecburdurlar. Kurum, bu suretle verilen değerleri, takip eden yıl başından başlamak üzere on yıl süre ile her yıl başında usulüne göre ilan etmek suretiyle saklar. Son ilan

tarihinden itibaren altı ay içinde aranmayan bu değerler Fon'a gelir kaydolunur. Son ilan tarihinden itibaren altı ay içinde aranmayan değerler, tasarruf mevduatı sigorta fonuna gelir kaydolunur.